

2- İlet ile hikmet arasında fark vardır. İlet, -daha önce açıkladığımız gibi- teşrîye sevk eden ve nâsstan istifade edilen şeydir. Ancak kullanılan talil araçlarına veya terkibe göre illiyenin manasını ortaya çıkaran nâsslar da vardır. Bununla birlikte ister nâssta olsun isterse başkasında olsun diğer karineler talilin anlamını bozar ve başka bir mana ifade eder ki bu da, teşrîye sevk eden değil teşrîden hedeflenen Şâri'nin gayesidir. Nitekim Şâri'nin hükümden

kastedilene gösteren bu gaye veya sonuç, illet değil hikmet olarak adlandırılmıştır. Çünkü bu, teşrîye sevk eden değildir.

İllet, illetli olanın varlığı ve yokluğu ile birlikte döner ve geride kalmaz. Hikmet ise bu şekilde değildir. Örneğin:

- لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ **“Kendilerine ait birtakım yararları yakînen görmeleri ... için...”** [Hac-28]

- وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”** [Zariyat-56]

- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ **“Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.”** [Ankebut-45]

İster bizzat nâssta olsun isterse başkasında olsun karineleriyle birlikte az önce geçen nâssların siğasının, teşrîye sevk eden manasında illiyet ifade etmediği ortaya çıkmaktadır. Zira şayet böyle olmuş olsaydı, geride kalmazdı. Dolayısıyla illet, illetli olanın varlığı ve yokluğu ile birlikte dönen hükmün gerisinde kalmaz. Zira illet, hükmün kendisinden dolayı konulduğu husustur. Ancak hikmet, bazı durumlarda gerçekleşirken bazı durumlarda gerçekleşmeyebilir, yani bazen geride kalabilir:

- لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ **“Kendilerine ait birtakım yararları yakînen görmeleri ... için...”** [Hac-28]

Birçok kişi haccediyorlar ve (birtakım yararları) yakînen görmüyorlar.

- وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ **“Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.”** [Zariyat-56]

Yaratılanlardan birçoğu, Allah’a ibadet etmiyorlar.

- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ **“Muhakkak ki, namaz, hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.”** [Ankebut-45]

Namaz kılıp (hayâsızlıktan ve kötülükten) alıkoymadığı kimseler vardır.

Bu nedenle yukarıda geçen şeyler gibi olan hakkında (illet) değil (hikmet) denilir. Çünkü hüküm geride kalmaktadır. Böylece hepsi hakkında söylenilecek doğru şey, hikmettir.

3- Şimdi sorunun konusu olan ayet-i kerimeyi ele alalım:

a- Şerî hüküm, ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ فَلَا يُؤْذِنَ **“Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.”** ayetinden gelmiştir. Dolayısıyla bu, delildir.

b- ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفَ فَلَا يُؤْذِنَ **“Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur.”** ayetinin teşrîye sevk eden olmadığı, yani dış elbisenin (cilbabın) farz olmasının delili olmadığı, ardından illet olmadığı açıktır. Bilakis o, dış elbiseye (cilbaba) terettüp eden bir sonuçtur, yani Şâri’nin kendisini hedeflediği gayedir.

c- Bu sonuç, geride kalmaktadır. Dolayısıyla hür kadın dış elbise (cilbab) giymelidir ve incitilmesin diye onlardan ayırt etmek için cariyeye de yoktur.

d- ذَلِكَ أَدْنَىٰ **“En elverişli olan budur.”** [Ahzab-59] Usul ıstılahında hikmet olup illet değildir.

Benim görüşüm budur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 07 Cumade’l Üla 1440

M. 13/01/2019

Cevaba, Emirin (Allah onu korusun) aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3925/>